

12. Щедролосоєва К. Формування професіоналізму майбутнього вчителя у культурно-освітньому середовищі вищого навчального закладу. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2003; 3: 72-76.

References

1. Bibik, N. M. (2004). Kompetentnisnyi pidkhid: refleksivnyi analiz [Competency approach: reflective analysis]. Kyiv, 47–52. [in Ukrainian]
2. Vyshynska, V. H. (2006). Mizhpredmetna vzaiemodiia yak dydaktychna umova formuvannia informatsiinoi kultury osobystosti [Interdisciplinary interaction as a didactic condition for the formation of the information culture of the individual]. Kyiv, 30-38. [in Ukrainian]
3. Huzii, N. V. (2004). Pedagogichnyi profesionalizm [Pedagogical professionalism]. Kyiv. [in Ukrainian]
4. Hura, O. I. (2006). Psykholoho-pedagogichna kompetentnist vykladacha vyshchoho navchalnoho zakladu [Psychological and pedagogical competence of a teacher of a higher educational institution].
5. Kichuk, N. V. (1993). Formuvannia tvorchoi osobystosti vchytelia u protsesi vuzivskoi profesiinoi pidhotovky [Formation of the teacher's creative personality in the process of university professional training]: author's abstract. Theses. Kyiv. [in Ukrainian]
6. Omelianenko, V. L., Kuzminskyi, A. I., Vovk, L. P. (2003). Pedagogika: zavdannia i situatsii: praktykum [Pedagogy: tasks and situations: practicum]. Kyiv, 60–127. [in Ukrainian]
7. Ostafiichuk, Ya. V. (2014). Formuvannia valeolohichnykh kompetensii u studentiv medychnykh koledzhiiv u protsesi fizychnoho vykhovannia [Formation of valeological competences among students of medical colleges in the process of physical education]: author's abstract. Theses, Ivano-Frankivsk. [in Ukrainian]
8. Prezliata, H. V., Tkachivska, I. M., Vypasniak, I. P. (2014). Pedagogichna maisternist uchytelia fizychnoi kultury [Pedagogical skills of a physical education teacher]. Ivano-Frankivsk. [in Ukrainian]
9. Tkachivska, I., Serman, T., Prezliata, H. (2022). Formuvannia dydaktychnoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv fizychnoi kultury [Formation of didactic competence of future teachers of physical education]. Hirska shkola Ukrainskykh Karpat, 26, 99-103. [in Ukrainian]
10. Usimbaieva, N. (2006). Rozvytok profesiinoi kompetentnosti yak shliakh do pidhotovky vysokokvalifikovanykh fakhivtsiv [Development of professional competence as a way to train highly qualified specialists]. Native school, 6, 17-19. [in Ukrainian]
11. Shyian, B. M., Papusha, V. H. (2005). Tematyka vykladannia sportyvno-pedagogichnykh dystsyplin u vyshchykh navchalnykh zakladakh [Topics of teaching sports and pedagogical disciplines in higher educational institutions]. Kharkiv. [in Ukrainian]
12. Shchedrolosieva, K. (2003). Formuvannia profesionalizmu maibutnoho vchytelia u kulturno-osvitnomu seredovyschi vyshchoho navchalnoho zakladu [Formation of the future teacher's professionalism in the cultural and educational environment of a high school]. Pedagogika i psykholohiia profesiinoi osvity, 3, 72-76.

Цитування на цю статтю:

Ткачівська ІМ. Модель формування дидактичної компетентності студентів спеціальності 014 – Середня освіта (Фізична культура). Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. 2023 Квітень 04; 41: 75-81

Відомості про автора:

Ткачівська Інна Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики фізичної культури, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна)

e-mail: inna.tkachivska@pnu.edu.ua

<http://orcid.org/0000-0002-8995-2483>

УДК 796.02:379.8
doi: 10.15330/fcult.41.81-86

*Олександр Томенко, Сергій Матросов,
Тимур Москаленко*

СТАН ТА ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ СПОРТИВНИХ МАЙДАНЧИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ СУМСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Мета – визначити стан та функціональне призначення відкритих спортивних майданчиків закладів освіти Сумської міської територіальної громади. *Матеріал і методи*: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, методика оцінювання параметрів функціонального призначення

відкритих спортивних майданчиків. Обстеженню з червня по вересень 2022 року, підлягало 19 відкритих спортивних майданчиків. **Результати.** В результаті дослідження найвищу оцінку (7,88 бали) отримала група характеристик функціонального призначення спортивних майданчиків “доступність/безпека”, найнижчими виявилися оцінки такої групи характеристик як “благоустрій/комфорт” – 5,27 бала. На більшості спортивних майданчиків передбачено від 3 до 4 функціональних зон для певного різновиду рухової активності. На багатьох функціональних зонах майданчиків недостатньо відповідного спортивного інвентарю.

Ключові слова: спортивні майданчики, заклади освіти, фізична культура і спорт.

Summary. The aim of the study is to determine the condition and functional purpose of outdoor sports grounds of educational institutions of the Sumy urban territorial community. **Material and methods:** literature analysis, methods of evaluating the parameters of the functional purpose of outdoor sports grounds. 19 outdoor sports grounds were subject to inspection from June to September 2022. **Results.** As a result of the study, the highest score (7.88 points) was given to the group of indicators “accessibility/security”, the lowest score was obtained for such a group of characteristics as “welfare/comfort” – 5.27 points. On most sports grounds, 3 to 4 functional zones are provided for a certain type of motor activity. In many functional areas of the playgrounds, there is not enough suitable sports equipment. On a significant number of sports grounds, a permanent source of noise from transport or economic facilities was found. Only 10% of the sites are equipped with special artificial lighting, which usually does not function to its full extent due to wear and tear or physical damage. This actually makes it impossible to carry out many types of motor activity in the dark. Practically all outdoor sports grounds lack specially equipped toilets, sources of drinking water, and trash cans or containers. The functional condition or the complete absence of specially equipped seats is unsatisfactory. The presence of extraneous footpaths that run through the functional zones of the sports ground significantly worsen the conditions for physical exercises.

Key words: sport grounds, educational institutions, physical culture and sports.

Постановка проблеми. Одним із завдань подальшого розвитку фізичної культури та спорту є підвищення ефективності та доцільності використання спортивних об'єктів. Фізкультурно-спортивні споруди являють собою мережу (систему), що забезпечує задоволення потреб населення у заняттях фізичними вправами та видами спорту. Сучасна мережа включає фізкультурно-спортивні споруди для занять більш ніж 160 видами спорту та проведення активного дозвілля. У зв'язку з цим вона вважається однією з найскладніших і найрізноманітніших серед систем обслуговування населення [1; 2; 3].

Спортивні споруди закладів освіти відіграють істотну роль у системі фізкультурно-спортивних споруд нашої країни. У деяких населених пунктах вони – єдині споруди для фізкультурно-спортивної діяльності населення особливо у постраждалих від бойових дій територіальних громадах. Спортивні споруди закладів освіти утворюють комплекси, що складаються із залів (у школах, закладах фахової передвищої та вищої освіти), з відкритих споруд (у кожному закладі) та з басейнів, які або входять до бази навчального закладу чи застосовуються групою закладів освіти [6; 7; 9].

Варто відзначити зростаючі вимоги не тільки до оформлення (дизайну), але і функціональних характеристик спортивних споруд (їх цільового використання). Тому у наш час актуальним є дослідження стану та функціонального призначення спортивних майданчиків, особливо у районах, постраждалих від бойових дій, одним з яких є Сумська міська територіальна громада.

Мета дослідження – визначити стан та функціональне призначення відкритих спортивних майданчиків закладів освіти Сумської міської територіальної громади.

Матеріал і методи. Для розв'язання завдань дослідження використано аналіз науково-методичної літератури та методик оцінювання параметрів функціонального призначення відкритих спортивних майданчиків.

Під час дослідження оцінювали 5 груп характеристик майданчиків, які загалом визначали загальний стан об'єкта. До оцінюваних характеристик належали такі: функціональність (визначення кількості функціональних зон, розташованих на майданчику); відповідність спортивного обладнання та розмітки чинним правилам із видів спорту /

справність обладнання; вид / стан покриття; доступність / безпека; благоустрій / комфорт [10]. Обстеженню, яке тривало з червня по вересень 2022 року, підлягало 19 відкритих спортивних майданчиків закладів освіти Сумської міської територіальної громади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На думку С. С. Павлова [12] заклади освіти повинні забезпечити належне матеріально-технічне забезпечення для популяризації рухової активності та здорового способу життя серед молоді. Він наголошує на важливості створення сприятливого середовища для фізичної активності, включаючи добре обладнані спортивні споруди та обладнання, а також добре підготовлених вчителів фізичної культури. Він зазначає, що багато шкіл не мають достатніх спортивних об'єктів та обладнання. Цей недолік підтримки не тільки ускладнює розвиток фізичної культури та розважальних заходів, а й сприяє сидячому способу життя серед учнів, що може негативно впливати на їх фізичне та психічне здоров'я, а навчальні заклади мають забезпечити відповідну матеріальну та технічну підтримку для заохочення фізичної активності та здорового способу життя серед учнів.

О.М. Крижанівська зазначає, що, незважаючи на значні покращення в останні роки, багатьом школам, як і раніше, не вистачає належного матеріально-технічного забезпечення для занять фізичною культурою та відпочинку. Вона наголошує на необхідності збільшення інвестицій у спортивні споруди та обладнання, а також можливості професійного розвитку для вчителів фізичного виховання. Авторка вказує, що низький рівень фізичної активності студентів пов'язаний із низкою причин, включаючи недостатність доступності спортивних об'єктів та занять та багато іншого [8].

Стаття В.О. Веклича [4] спрямована на аналіз стану матеріально-технічного забезпечення фізичного виховання у школах України. Автор провів опитування учнів та працівників 173 шкіл України, вивчивши наявність та якість спортивного обладнання та інших необхідних ресурсів для фізичного виховання. Результати показали, що у багатьох школах не вистачає базового спортивного обладнання та обладнання, і лише 6% шкіл мають достатні ресурси для фізичного виховання. На додаток до виявлення проблеми, автор також пропонує кілька рішень для покращення матеріально-технічного забезпечення фізичного виховання в українських школах, таких як збільшення фінансування фізичного виховання. Автор приходить до висновку, що покращення матеріально-технічного забезпечення фізичного виховання в українських школах має вирішальне значення для здоров'я та благополуччя учнів та для розвитку фізично активного суспільства.

В.І. Морозов, який у своїй роботі звертає увагу на проблему відсутності спеціальних приміщень для занять. У багатьох закладах освіти відсутні спортивні зали, а ті, що є, часто не відповідають сучасним вимогам безпеки та комфорту. Крім того, не завжди є необхідне обладнання, наприклад, спеціалізовані тренажери для проведення спортивних заходів. Таке недостатнє матеріально-технічне забезпечення ускладнює проведення ефективних занять фізичною культурою і спортом, а також вносить певні обмеження у фізичний розвиток дітей та підлітків. Відсутність спортивних майданчиків і спортивного обладнання знижує інтерес дітей і підлітків до занять фізичною культурою [11].

Іншим значним внеском у розв'язання проблеми нашого дослідження є робота В.Ф. Гончаренка [5], який розглядає проблему недостатнього матеріально-технічного забезпечення у сфері фізичного виховання в навчальних закладах України і для розв'язання цієї проблеми пропонує збільшити ліміти на фінансування для придбання обладнання і облаштування спортивних споруд, а також навчання кваліфікованих кадрів, які можуть ефективно використовувати наявні ресурси.

Результати дослідження. Для досягнення цілей дослідження ми використали методику оцінювання параметрів функціонального призначення відкритих спортивних майданчиків за 5 групами характеристик, кожна з яких була оцінена окремо від 0 до 12 балів. Загальна оцінка функціонального стану споруди була середньою від суми оцінок усіх груп характеристик.

За результатами дослідження стану та функціонального призначення спортивних майданчиків найвищу оцінку (7,88 бали) отримала група показників “доступність / безпека”. Оцінка групи характеристик “функціональність” становила 7,33 балів, “відповідність/справність обладнання” – 6,42 балів, “стан покриття” – 5,38 балів. Найнижчим виявилися оцінки такої групи характеристик як “благоустрій/комфорт”. Вказана група отримали 5,27 бала відповідно. Стандартне відхилення становило – 1,16 бала (рис. 1).

Відзначено, що на трав’яних футбольних полях відсутня розмітка. На баскетбольних і волейбольних майданчиках розмітка або відсутня взагалі, або наявні окремі елементи розмітки. Покриття більшості баскетбольних, мініфутбольних і волейбольних майданчиків асфальтове або ґрунтове з нерівними поверхнями та наявними фізичними ушкодженнями (ями, тріщини), що ускладнює здійснення відповідних видів рухової активності. Футбольні поля з трав’яним покриттям хоч і мають відносно рівну поверхню, проте на ній зазвичай наявні ділянки з пошкодженим або відсутнім покриттям. На усіх майданчиках наявні лише окремі елементи водовідведення (спеціальні стоки, дренаж або “рівень”), що унеможливує використання відповідних споруд за несприятливих погодних умов, а також призводить до пошкодження цілісності покриття.

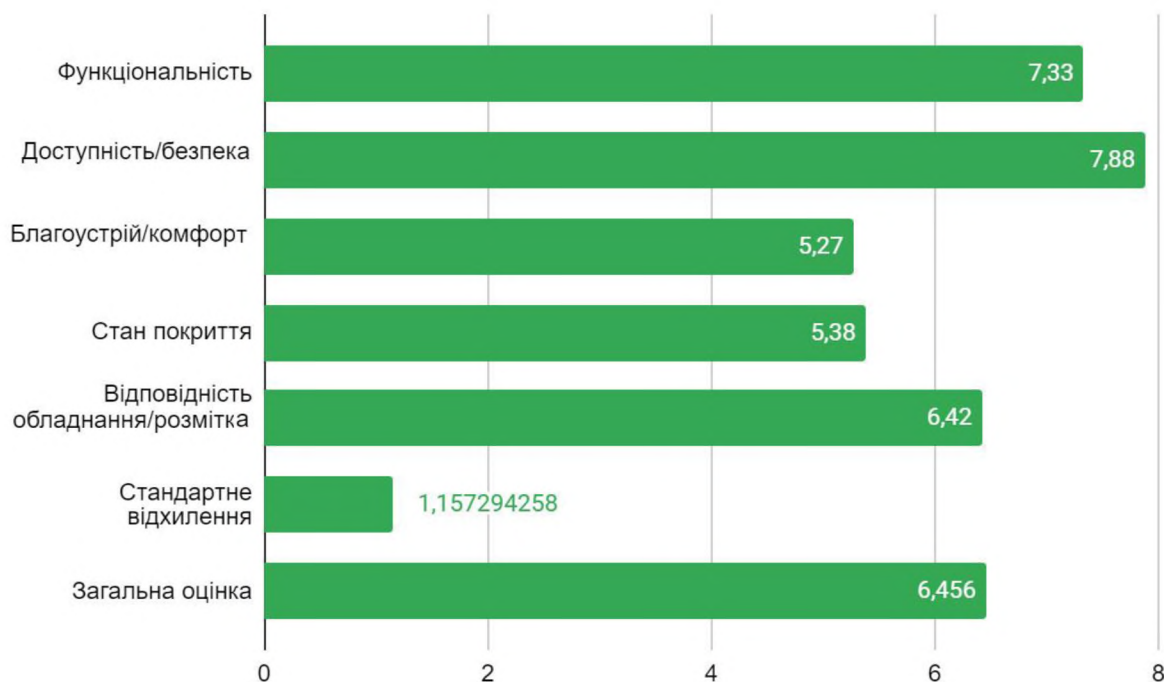

Рис. 1. Зведені показники аналізу стану та функціонального призначення спортивних майданчиків закладів освіти Сумської МТГ

На значній кількості спортивних майданчиків виявлено постійне джерело шуму від транспорту або господарських об’єктів. Лише 10% майданчиків обладнано спеціальним штучним освітленням, яке зазвичай не функціонує в повному обсязі через зношеність або фізичні ушкодження. Це фактично унеможливує здійснення багатьох

видів рухової активності в темну пору доби. Практично на усіх відкритих спортивних майданчиках відсутні спеціально обладнані туалети, джерела питної води та сміттєві урни чи контейнери. Незадовільним є функціональний стан або ж повна відсутність спеціально обладнаних місць для сидіння. Наявність сторонніх пішохідних шляхів, які пролягають через функціональні зони спортивного майданчика значно погіршують умови занять фізичними вправами.

Дискусія. Нами вперше отримано дані про стан та функціональне призначення відкритих спортивних майданчиків 19 закладів освіти Сумської міської територіальної громади, що можуть бути використані для визначення спроможності закладів освіти та громади вцілому до організації фізкультурно-оздоровчих занять та окремих спортивних змагань.

Доповнено і розширено дані літературних джерел [8; 12] про особливості використання спортивних майданчиків, які розташовані на території закладів освіти.

Висновки:

1. Проблемою у розвитку фізичного виховання та спорту в Україні є нестача матеріально-технічних ресурсів, що впливає як на якість фізичного виховання, так і залучення учнів до занять (особливо у регіонах, які постраждали від бойових дій). Українські школи не можуть забезпечити дітей та молодь достатнім доступом до спортивних об'єктів для занять. Це негативно позначається на якості навчання, тренувальної та оздоровчо-рекреаційної діяльності, а також на здоров'ї та розвитку дітей та молоді.

2. За результатами обстеження спортивних майданчиків найвищу оцінку (7,88 бали) отримала група показник “доступність / безпека”, найнижчим виявилися оцінки такої групи характеристик як “благоустрій/комфорт” – 5,27 бала. На більшості спортивних майданчиків передбачено від 3 до 4 функціональних зон для певного різновиду рухової активності. На багатьох функціональних зонах майданчиків недостатньо відповідного спортивного інвентарю. При цьому наявний інвентар із фізичними пошкодженнями, але зі збереженим загальним функціональним станом конструкції.

3. Перспективи подальших досліджень пов'язані із вивченням особливостей використання відкритих спортивних майданчиків закладів освіти здобувачами.

1. Банько В. Будівлі, споруди та обладнання туристських комплексів. Київ: Дакор; 2008. 328 с.
2. Борек З. Польський досвід оздоровчо-рекреаційної діяльності з використанням спортивних споруд типу “Орлик”. Спорт. наука України. 2015; 2: 48-54.
3. Бугович О. Туристичні споруди та особливості їх будівництва. Київ: Інновація; 2008. 256 с.
4. Веклич В. Оцінка матеріально-технічного забезпечення фізичного виховання у загальноосвітніх школах України. Фіз. виховання спорт та культура здоров'я у сусп-ві. 2019; 4 (44): 47-52.
5. Гончаренко В. Матеріально-технічне забезпечення фізичного виховання в освітніх закладах. Вісн. Нац. ун-ту фіз. виховання і спорту України. 2017; 5: 42-47.
6. Жуковський О. Удосконалення управління фізкультурно-оздоровчою діяльністю в закладах освіти. Фіз. культура спорт та здоров'я нації. 2018; 3 (38): 31-33.
7. Кравченко О. Особливості забезпечення фізичного виховання у вищих навчальних закладах. Зб. наук. пр. Нац. ун-ту фіз. виховання та спорту України. 2018; 2: 63-68.
8. Крижанівська О. Фізична культура студентів в Україні: сучасний стан та перспективи. Фіз. виховання спорт та культура здоров'я у сусп-ві. 2018; 3 (37): 35-40.
9. Криворучко ВМ, Дворник ОВ. Методичні аспекти фізичного виховання студентів у вищих навчальних закладах. Педагогіка і психологія. 2019; 1 (36): 60-65.
10. Мандюк АБ. Теоретико-методичні основи формування культури вільного часу школярів з використанням різних форм рухової активності : дис. ... д-ра наук з фізичного виховання та спорту зі спеціальності 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. Львів: Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського; 2021. 345 с.
11. Морозов В. Проблеми фізичного виховання в українських навчальних закладах: історія, теорія і практика. Київ: КНТ; 2016. 232 с.

12. Павлов СС. Фізична культура підростаючого покоління у контексті національного розвитку. Педагогіка фіз. культури та спорту. 2015; 4: 3-9.

References

1. Banko V. Budivli, sporudy ta obladnannia turystykykh kompleksiv. Kyiv: Dakor; 2008. 328 s.
2. Borek Z. Polskyi dosvid ozdorocho-rekreatsiinoi diialnosti z vykorystanniam sportyvnykh sporud typu "Orlyk". Sport. nauka Ukrainy. 2015; 2: 48-54.
3. Buhovyk O. Turystychni sporudy ta osoblyvosti yikh budivnytstva. Kyiv: Innovatsiia; 2008. 256 s.
4. Veklich V. Otsinka materialno-tekhnichnoho zabezpechennia fizychnoho vykhovannia u zahalnoosvitnikh shkolakh Ukrainy. Fiz. vykhovannia sport ta kultura zdorov ya u susp-vi. 2019; 4 (44): 47-52.
5. Honcharenko V. Materialno-tekhnicne zabezpechennia fizychnoho vykhovannia v osvitynikh zakladakh. Visn. Nats. un-tu fiz. vykhovannia i sportu Ukrainy. 2017; 5: 42-47.
6. Zhukovskiy O. Udoskonalennia upravlinnia fizkulturno-ozdorochoiu diialnistiu v zakladakh osvity. Fiz. kultura sport ta zdorov ya natsii. 2018; 3 (38): 31-33.
6. Kravchenko O. Osoblyvosti zabezpechennia fizychnoho vykhovannia u vyshchyykh navchalnykh zakladakh. Zb. nauk. pr. Nats. un-tu fiz. vykhovannia ta sportu Ukrainy. 2018; 2: 63-68.
7. Kryzhanivska O. Fizychna kultura studentiv v Ukraini: suchasnyi stan ta perspektyvy. Fiz. vykhovannia sport ta kultura zdorov ya u susp-vi. 2018; 3 (37): 35-40.
8. Kryvoruchko VM, Dvornyk OV. Metodichni aspekty fizychnoho vykhovannia studentiv u vyshchyykh navchalnykh zakladakh. Pedagogika i psykholohiia. 2019; 1 (36): 60-65.
9. Mandiuk AB. Teoretyko-metodychni osnovy formuvannia kultury vilnoho chasu shkolariv z vykorystanniam riznykh form rukhovoї aktyvnosti: dys. ... doktora nauk z fizychnoho vykhovannia ta sportu zi spetsialnosti 24.00.02 – fizychna kultura, fizyчне vykhovannia riznykh hrup naselennia]. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet fizychnoi kultury imeni Ivana Boberskoho; 2021. 345 s.
10. Morozov V. Problemy fizychnoho vykhovannia v ukrainskykh navchalnykh zakladakh: istoriia, teoriia i praktyka. Kyiv: KNT; 2016. 232 s.
11. Pavlov SS. Fizychna kultura pidrostaiuchoho pokolinnia u konteksti natsionalnoho rozvytku. Pedagogika fiz. kultury ta sportu. 2015; 4: 3-9.

Цитування на цю статтю:

Томенко ОА, Матросов СО, Москаленко Т. Стан та функціональне призначення спортивних майданчиків закладів освіти Сумської міської територіальної громади. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. 2023 Квітень 04; 41: 81-86

Відомості про автора:

Томенко Олександр Анатолійович – доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор, завідувач кафедри теорії та методики фізичної культури, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка (Суми, Україна)

e-mail: rehabsc.tt@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-1097-965X>

Матросов Сергій Олександрович – аспірант 4 року навчання, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка (Суми, Україна)

e-mail: tmfk@sspu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0001-6980-1402>

Москаленко Тимур – студент, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка (Суми, Україна)

e-mail: tmfk@sspu.edu.ua

<https://orcid.org/>